Голові разової спеціалізованої вченої ради
Національного університету «Київський авіаційний інститут»
виконувачці обов'язків завідувача кафедри
фінансових технологій та бізнесу
факультету менеджменту, фінансів та маркетингу
д.е.н., професору **Коваленко Ю. М.**

РЕЦЕНЗІЯ
доктора економічних наук, професора,
декана факультету менеджменту, фінансів та маркетингу
Житара Максима Олеговича
на дисертаційну роботу **Дудка Дмитра Валерійовича**
«Механізм трансмісії процентних ставок в монетарній політиці в період структурних шоків», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Актуальність обраної теми дисертації. В умовах кризових трансформацій макроекономічного середовища особливої ваги набуває ефективність монетарного регулювання, здатного забезпечити одночасно макрофінансову стабільність, контроль інфляційних процесів та формування передумов для економічного відновлення. Висока турбулентність валютного ринку, зростання інфляційних очікувань та структурні шоки зумовлюють необхідність переосмислення інструментарію монетарної політики та його адаптації до умов структурних розривів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри фінансів, обліку та оподаткування за темою: «Механізми фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення національної економіки» (термін виконання 2024-2026 рр., державний реєстраційний номер № 0124U001523).

У межах теми автором удосконалено підходи до аналізу механізму трансмісії процентних ставок та розроблено концептуальні положення щодо його функціонування в період структурних трансформацій економіки.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації. Отримані результати базуються на використанні репрезентативної інформаційної бази, що включає офіційні статистичні дані, матеріали НБУ, міжнародних організацій, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників. Застосування зазначеного інструментарію забезпечило належний рівень формалізації дослідження, дозволило ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки між ключовими макроекономічними змінними та оцінити динаміку трансмісійних процесів у різних фазах економічного циклу.

Обґрунтованість наукових положень підтверджується логічною узгодженістю теоретичних висновків із результатами емпіричного аналізу, а також використанням адекватних методів верифікації моделей, зокрема аналізу імпульсних відгуків, перевірки стійкості параметрів та якості прогнозування. Достовірність отриманих результатів забезпечується коректністю застосування економіко-математичних методів, узгодженістю результатів різних підходів (економетричних і нейромережевих), а також їх інтерпретаційною релевантністю до сучасних умов функціонування монетарної політики.

Таким чином, рівень обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, є достатньо високим, що дозволяє вважати отримані результати науково виваженими та практично значущими.

Наукова новизна результатів дослідження. Наукова новизна роботи полягає у поглибленні теоретичних засад процентної трансмісії в монетарній політиці та удосконаленні методичних та науково-практичних положень монетарного регулювання макроекономічного стану в умовах структурних шоків.

Такий підхід забезпечує поєднання короткострокової динаміки (через VECM-моделювання) з урахуванням нелінійних залежностей між ключовими

змінними монетарної трансмісії, що дозволяє підвищити точність і змістовність аналітичних висновків.

Здобувачем запропоновано інтегровану модель аналізу механізму трансмісії процентних ставок, яка поєднує економетричний інструментарій VECM із причинно-орієнтованими підходами до моделювання, що дозволяє одночасно враховувати лагову структуру взаємозв'язків і складні нелінійні ефекти в умовах структурних зрушень; розроблено концептуальну рамку дослідження процентної трансмісії в умовах структурних шоків, яка враховує зміну поведінкових реакцій економічних агентів, трансформацію каналів передавання монетарних імпульсів та посилення ролі очікувань; обґрунтовано систему імітаційних сценаріїв монетарної політики, що включає альтернативні режими реагування центрального банку (жорстка стабілізація, керована адаптація, м'яке стимулювання, інституційно-комунікаційний сценарій), із можливістю кількісної оцінки їх впливу на ключові макроекономічні змінні.

Удосконалено підхід до сценарного аналізу монетарної політики шляхом формалізації альтернативних режимів реагування центрального банку.

Обґрунтовано методичні засади оцінювання ефективності процентного каналу трансмісії в умовах нестабільності з урахуванням структурних розривів і змін параметрів економічної системи;

Окреслено інструментарій аналізу імпульсного впливу облікової ставки шляхом поєднання традиційних економетричних методів із елементами причинного моделювання, що підвищує надійність і інтерпретованість результатів.

Набули подальшого розвитку: теоретичні положення щодо ролі процентного каналу в системі монетарної трансмісії з урахуванням впливу структурних шоків; наукові підходи до інтеграції очікувань економічних агентів у моделі монетарної політики; практичні рекомендації щодо формування ефективної монетарної стратегії в умовах криз і посткризового

відновлення.

У сукупності отримані результати формують новий підхід до аналізу та прогнозування монетарної трансмісії, що поєднує формалізовану економетрію з сучасними інструментами причинного моделювання та має важливе значення для підвищення ефективності монетарної політики в умовах високої невизначеності.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях, персональний внесок здобувача. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, додатково підтверджуються апробацією результатів дослідження через їх публікацію у фахових та міжнародних виданнях, а також представленням на науково-практичних конференціях. Основні положення і результати роботи відображено у 12 наукових публікаціях, з яких 1 - у зарубіжному виданні, 6 - у наукових фахових виданнях України та 5 - у збірниках матеріалів конференцій.

Апробація одержаних результатів. Результати дисертаційного дослідження апробовано автором шляхом їх представлення та обговорення на науково-практичних заходах різного рівня, зокрема міжнародних, всеукраїнських і конференціях за участю іноземних науковців. Основні результати та наукові положення дослідження були оприлюднені й отримали позитивну оцінку під час міжнародних науково-практичних конференцій, зокрема: XIII міжнародній науково-практичній конференції «Фінанси, облік та оподаткування: теорія і практика» (м. Київ, 2022 р.); IV міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові течії та рішення» (м. Київ, 2023); XI міжнародній конференції «Моніторинг, моделювання та менеджмент емерджентної економіки» (M3E2-2024) (Київ, 2024 р.); Конкурсі студентських наукових досліджень «Монетарна політика: виклик НБУ університетам» (NBU

University Challenge 2024) (Київ, 2024 р.); V міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові течії та рішення». (Київ, 2024 р.); II всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених та студентів «Економічні дні - 2025» (Київ, 2025 р.); VI міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові течії та рішення» (Київ, 2025 р.).

Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені у роботі, характеризуються достатнім рівнем обґрунтованості та достовірності. Можна стверджувати, що обґрунтованість і достовірність ключових теоретичних та методичних положень, а також отриманих практичних результатів забезпечені використанням у дослідженні фундаментальних наукових концепцій, нормативно-правових актів та офіційних статистичних даних.

Практичне значення отриманих результатів. Практична значущість роботи полягає у розробленні інструментарію прогнозування та симуляції сценаріїв, який може бути використаний органами монетарного регулювання для оцінювання наслідків альтернативних рішень щодо облікової ставки, валютних інтервенцій та комунікаційної політики. Отримані результати мають прикладне значення для формування середньострокових орієнтирів грошово-кредитної політики, управління інфляційними очікуваннями та підтримки фінансової стабільності. Практичний ефект підтверджується наявністю довідок про впровадження результатів дослідження у діяльність низки установ.

Зокрема, у довідці Управління роботи з проблемними активами Національного банку України (від 13.03.2026 № 63-0013/22036) підкреслюється використання розробленої моделі, що поєднує економетричні методи, каузальний аналіз, нейронні мережі та сценарно-режимний підхід. Застосування цієї моделі забезпечує точніше відтворення динаміки ключових макроекономічних показників, підвищує обґрунтованість рішень у сфері грошово-кредитної політики та зміцнює прогнозно-аналітичні спроможності

національного регулятора. Крім того, розроблена модель може бути інтегрована у внутрішні системи ризик-менеджменту, підвищуючи якість оцінки шоків і стійкість політики в умовах невизначеності.

Практичне застосування результатів також підтверджено довідкою державної організації «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» (від 11.03.2026 № 59-Д/2026). Використання розроблених підходів дозволило розширити можливості аналітичної підтримки інноваційного розвитку, підвищити точність прогнозування зовнішнього макроекономічного середовища та вдосконалити підходи до формування стратегічних документів у сфері інтелектуальної власності й інновацій на основі сучасних прогностичних технологій.

Структура та зміст дисертації. Структура дисертаційного дослідження вибудувана логічно та узгоджена з поставленою метою, завданнями, об'єктом і предметом дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків, що забезпечує послідовне розкриття проблематики трансмісії процентних ставок у монетарній політиці в умовах структурних шоків. Загальна композиція дослідження відзначається цілісністю, внутрішньою узгодженістю та поступовим переходом від теоретичних засад до прикладних рекомендацій.

У першому розділі розкрито теоретико-методологічні основи механізму трансмісії процентних ставок. Зокрема, досліджено економічну сутність та роль процентного каналу в системі монетарної політики, систематизовано сучасні підходи до класифікації каналів трансмісії, а також обґрунтовано концептуальні засади функціонування цього механізму в умовах структурних шоків. Це створює фундамент для подальшого емпіричного аналізу.

Другий розділ має аналітично-методичний характер і присвячений дослідженню особливостей трансмісії процентних ставок в Україні. У ньому здійснено оцінку імпульсного впливу облікової ставки на показники

банківського сектору, розроблено підходи до аналізу впливу структурних шоків на формування очікувань економічних агентів, а також удосконалено методику оцінювання передачі монетарних сигналів на досягнення цільових макроекономічних параметрів. Використання сучасного економіко-математичного інструментарію забезпечує належний рівень обґрунтованості отриманих результатів.

У третьому розділі сформовано практичні рекомендації щодо вдосконалення монетарної політики України. Визначено специфіку функціонування механізму трансмісії процентних ставок у періоди криз і посткризового відновлення, обґрунтовано стратегічні та тактичні орієнтири монетарного регулювання, а також запропоновано імітаційні сценарії розвитку трансмісійних процесів у кризових умовах. Це дозволяє підвищити ефективність прийняття рішень у сфері монетарної політики.

Робота вирізняється високим рівнем теоретичної та методичної підготовки автора, що проявляється у глибокому опрацюванні наукових джерел, здатності до системного аналізу складних економічних процесів, використанні сучасних методів моделювання та формулюванні обґрунтованих висновків.

Значний обсяг опрацьованих наукових, статистичних і методологічних джерел, а також застосування економетричних і аналітичних методів дозволили автору сформувати комплексний підхід до дослідження механізму трансмісії процентних ставок, що поєднує аналіз короткострокової динаміки, очікувань економічних агентів і сценарного моделювання монетарної політики в умовах структурних шоків.

Оцінка мови та стилю дисертації. У дисертаційному дослідженні не виявлено ознак текстових запозичень без належного посилання, що свідчить про дотримання принципів академічної доброчесності. Робота виконана українською мовою, характеризується послідовною логікою викладу матеріалу та витримана у науковому стилі.

Результати перевірки дисертаційної роботи Д.В. Дудка на наявність академічного плагіату підтвердили коректність оформлення посилань на використані джерела як у текстовій частині, так і щодо ілюстративних матеріалів. Ознак навмисного викривлення чи неправомірного використання чужих напрацювань не встановлено, що дає підстави стверджувати про повне дотримання вимог академічної доброчесності.

Відповідність фаху. Дисертація Д.В. Дудка містить результати, що поглиблюють уявлення про механізм монетарної трансмісії в умовах структурного шоку та невизначеності, зокрема через уточнення ролі очікувань і валютного каналу в економіках з підвищеною вразливістю до зовнішніх ризиків. Наведене цілком за теоретичною і практичною значимістю відповідає спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Разом з тим, позитивно оцінюючи результати дослідження, доцільно рекомендувати автору звернути увагу на такі дискусійні положення.

1. У роботі детально проаналізовано монетарні інструменти, проте недостатньо розкрито вплив фіскальної політики та її координації з грошово-кредитною політикою на динаміку інфляції та валютного курсу, особливо в умовах воєнного шоку.

2. Альтернативні сценарії монетарного реагування описані коректно, однак варто було б чіткіше структуризувати вихідні припущення кожного сценарію (зовнішнє середовище, поведінка економічних агентів, обмеження ринку капіталу), що підвищило б відтворюваність результатів.

3. Основна увага зосереджена на коротко- та середньострокових наслідках монетарних рішень. Водночас оцінка впливу обраних стратегій на потенційний ВВП, інвестиційну активність та структурну трансформацію економіки могла б суттєво розширити наукову цінність роботи.

Вказані зауваження не носять принципового характеру і не впливають на загальну позитивну оцінку.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. У цілому робота Д.В. Дудка є завершеним, самостійним науковим дослідженням, що містить елементи наукової новизни, має теоретичну та практичну цінність і відповідає вимогам, що висуваються до дисертаційних робіт.

Дисертація Дудка Дмитра Валерійовича на тему «Механізм трансмісії процентних ставок в монетарній політиці в період структурних шоків» є самостійним науковим дослідженням, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів відповідає спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, а Д.В. Дудко заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Рецензент:

декан факультету менеджменту,
фінансів та маркетингу
Національного університету «Київський авіаційний інститут»
доктор економічних наук, професор Максим ЖИТАР

Підпис Житаря М. засвідчую
вчений секретар КАІ
Інна Наста